

Appendiks 1: Genealogisk ordbog

Adkomst – Den ret til ejendommen, som ejeren har, fordi han har gjort udlæg i ejendommen p.gr.a. pant, arvet eller købt ejendommen.

Afbygger – Betegnelse for en jordbruger eller -ejer, der har fået tidligt udskilt jord fra en gård.

Agnatisk – (latin: mandligt) Den agnatisk begrænsede efterslægtstavle gør rede for alle mandlige efterkommere af probanden samt disses døtre. Udtryk for et slægtsbegreb, der var fremherskende mellem ca. 1650 og 1950.

Ahner, Aner – De personer, som probanden stammer fra, dvs. at det er de personer, som han på én eller anden måde har fået gener fra. Dvs. at for en adopteret person må man søge hans biologiske forældre og deres aner til anetavlen, mens adoptivforældrene kun anføres en passant.

Anetavle – Genealogisk arbejde, der gør rede for samtlige probandens aner indtil et givet antal generationer. Medtages alle kendte aner i alle led, bør man tale om en fuldstændig anetavle for probanden.

Arvefæster – Fæster, hvor fæstet bliver i familien efter fæsterens død. Godsejer kan kun få fæsteretten igen enten ved at købe den tilbage eller hvis fæsteren forbryder sit fæste (misligholder kontrakten). En del arvefæstere kaldte sig for selvejere.

Blekinge - Oprindeligt dansk landskab. Ved afståelsen 1658 del af Sverige.

Bodel – Det, hver ægtefælle selv råder over, f.eks. gangklæder og personlige smykker, samt særeje.

Bodeling – Den handling hvorved det gøres op, hvem der fra da af skal eje hvad af det tidligere fællesbo.

Boelsmand – Jordbruger eller -ejer, der har jord svarende til omtrent en halv gård. - Kan nogle steder ses som halvgårde. Normalt 1-2 tdr. htk.

Bohuslen - Oprindeligt del af Norge. Afstået til Sverige.

Bonde og Gaardbeboer – det samme som en fæstegårdmand, se denne.

Bonitet – Bonitet betyder jordens godhed, dvs. den evne til at give udbytte i form af hvede eller byg. Man satte den bedste jords evne til 24 og placerede al anden jord i forhold til dette. F.eks. vil jord, der har boniteten 12 give det halve udbytte af, hvad den bedste jord giver.

Bornholm - Oprindeligt del af Sverige, men løsrev sig i 1500-tallet og øens beboere ønskede den danske konge som konge. Bornholm var fra da en del af Danmark.

Boslod – Det, hver ægtefælle tillægges ved bodelingen.

Cognatisk – (latin: Kvindeligt) Den cognatisk begrænsede efterslægtstavle ville tilsvarende fokusere på probandens døtre, datterdøtre, deres døtre igen osv. - Ville afgjort blive meget interessante at studere!

Consangvinitetstavle – Denne tavle søger at gøre rede for samtlige aner til probanden, samt alle disse aners samtlige efterkommere, idet man dog kan gøre arbejdet overkommeligt kun at medtage efterkommere af aner i et givet antal generationer.

Debitor – Den, der låner pengene.

Delmenhorst - By 10 km. vest for Bremen; dansk 1667-1773.

Den forpagtningsafgift, som fæsteren skulle betale to gange årligt, som betaling for fæstet.

Ditmarsken - Landskab i Tyskland, mellem Ejderen og Elben. ca. 1350 km². 1559 delt mellem Frederik II af Danmark og de Gottorpske Hertuger. 1773 ved mageskifte helt under Danmark. Tabt ved krigen 1864; fra da under Slesvig-Holsten.

Efterslægtstavle – Den fuldstændige efterslægtstavle gør rede for samtlige efterkommere af probanden.

Ejerlav – Hele landet er delt i ejerlav, der har navne, og ejendommene er nummereret indenfor hvert ejerlav (altid begyndende med 1), så man let kan overskue, hvilken ejendom,

Appendiks 1: Genealogisk ordbog

der omtales. F.eks. Matr.nr. 1 af Justenborg ejerlav, Skanderborg Amt.

Ejerlavskort - Et kort, der netop dækker ét ejerlav, og som har til formål at definere grundenes udstrækning. Ejerlavskortene nummereres på KMSA, så kortene til Matriklen 1844 er original 1 kort. Der rettes på kortet, indtil det bliver uoverskueligt, hvorefter man udfærdiger en ny, mindre gyldig original, idet original 1-kortene har forrang i tvivlstilfælde.

Familie - er enten Personer, som optræder i ens egen slægt, eller personer, som tilhører ens svogerskab. De fleste bruger udtrykket om de slægtninge, som de selv føler sig knyttet til; dvs. dem de kender personligt. Svigerforældre er tilhører ens familie, mens ens børnebørn tilhører ens slægt.

Fideikommis - Båndlagt slægtsformue, således, at kun én person kan nyde godt af fideikommiset ad gangen, og formuen bevares udelt til næste nyder. 1849 ophævedes muligheden for oprettelse, og 1919- og 1954-lovene påbød ophævelse af de eksisterende. - Svarer noget til de senere fonde.

Forfædre - Det samme som aner, men i udtrykket ligger det, at der er tale om de hedengangne aner; dem der kun huskes gennem fortællinger, idet ingen nulevende selv har mødt dem.

Frillebarn - Kongens barn med en frille (elskerinde).

Frit fæste - Gammel betegnelse for forpagtning.

Friværddi - Friværdien er forskellen på en ejendoms vurderingssum og værdien af den gæld, der hviler på samme ejendom, når gælden er mindre en vurderingssummen.

Fællesbo - Det ægtefællerne ejer sammen, så begge har fri brugsret over det.

Færøerne - Omk. 750 kom de første beboere dertil. Det var eneboere fra den irske kirke. Omkring 900 kom nordmænd til øerne. 1035 blev øerne len under Norge. Ved Kalmarunionen kom F. med. Åbenbart ikke afstået med Norge 1814, men forblev dansk

koloni. 1849 dansk folke- og landstingskreds. Administrativt udgjorde øerne et dansk amt. Selvstyre fra 1854. Ikke besat under 2. verdenskrig.

Fæstegårdmand - Fæster, dvs. en lejer på livstid, af en gård under et gods. Størrelsen afhænger af godsejerens opdeling af jorden.

Gadehusmand - Husmand uden jord, men huset lå landsbyen. Betegnelse mest anvendt før udskiftningen.

Gangdage - hofdage, hvor fæsteren selv skulle møde (eller sende kone eller karl).

Genealogi - er slægtsforskning. Genealogi er græsk og betyder "læren om familiers oprindelse". På dansk: Slægtsforskning. Formålet med at dyrke denne videnskab er at finde ønskede slægtninge og aner til probanden.

Glücksburg - Slot, opført 1587 af Hertug Hans d. Yngre. Slottet nedarvedes fra søn til søn indtil 1779, hvor den ældre Glücksburgske linie uddøde og slottet tilfaldt kronen. 1825 blev Vilhelm af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Beck Hertug af Glücksburg og hans efterkommere betegnes som den yngre Glücksburgske linie.

Grønland - Christian IV af Danmark sendte en ekspedition til Grønland for at bevise Kongens overhøjhed over øen. Grønland var indtil 1814 under Norge, derefter dansk koloni indtil 1953, hvor Grønland indlemmedes i kongeriget Danmark. 1979 hjemmestyre. Nationaldag 21. juni.

Guldkysten - Dansk Koloni indtil 1850, hvor den solgtes til England. - Nu selvstændigt land under navnet Ghana.

Gårdmand - Kan være enten fæster eller selvejer - det ses ikke direkte af udtrykket.

Halland - Oprindeligt dansk landskab; Ved afståelsen 1658 del af Sverige. Nogle af Valdemarernes sønner blev grever af Halland, Nørrehalland eller Sønderhalland.

Hartkorn - (=Htk.) Man målte indtil 1969 en jordlods ydeevne i hartkorn. Hartkorn er enten hvede eller byg, nemlig oprindeligt hårdt korn i modsætning til rug og havre, der

Appendiks 1: Genealogisk ordbog

er blødt korn og derfor ikke egnet til måling på samme måde. - Det hartkornet er udtryk for, er jordens ydeevne, dvs. hvor mange tønder hvede eller byg der kan høstes på den pågældende jordlod, og det var hartkornet man betalte skat efter, indtil 1903, hvor man gik over til at betale efter ejendomsvurderingen. Udregningen skete således: Ud fra det geometriske areal (det fysiske flademål) af hver jordstykke med sin bonitet og viden om boniteten for hver bid af jorden udregnedes hartkornet for hele gården, dvs. hvor mange tønder hartkorn, der vil kunne forventes i udbytte på den pågældende jorden. Man målte jordenes areal i kvadratalen. En alen er 0,6280 meter, hvorfor en kvadratalen er $0,394384 \text{ m}^2$. En tønde land var fra 1831 og frem sat til 14.000 kvadratalen. Først reduceres jordstykket. At reducere betyder, at man omregner fra det faktiske flademål til udbyttemål, dvs. bonitetsmålet. Man regner nemlig ud, hvor stort et stykke af den bedste jord med boniteten 24, som vil give samme udbytte som den jordlod, man er interesseret i. Derefter deler man det reducerede antal kvadratalen med 72.000 og man har så hartkornet for den pågældende jordlod. Når man deler med 72.000, skyldes det, man havde defineret en tønde hartkorn til at være udbyttet af 72.000 kvadratalen af den bedste jord, den med boniteten 24. Eksempel: Jordloddens størrelse er 1.080.000 kvadratalen, boniteten er 8. Det reducerede areal bliver da $(8 \cdot 1.080.000) : 24 = 360.000$ kvadratalen. Hartkornet bliver da $360.000 : 72.000 = 5$ tønder.

Hartkornsskat - Skat af gårdens forventede udbytte. Kun den i 1688 dyrkede jord blev - 1844 lignet.

Hektar - Græsk: Hekto= 100. Er $100 \cdot 100 \text{ m} = 10.000 \text{ m}^2 = 1 \text{ ha}$ (en hektar)

Hel- og halvsøskende - Probandens helsøskende er netop de personer, som også er barn af både probandens fader og hans moder. Probandens halvsøskende er netop de personer, som har enten samme fader eller samme moder - men ikke begge - som probanden.

Holsten - Holsten er 8.500 km². Var under den danske kong Valdemar II Sejr i perioden 1203-1225. 1460 kom Holsten under Christian I, der lovede, at de to landsdele, Slesvig og Holsten, ville forblive sammen. 1474 Hertugdømme. 1544 delt mellem hertugarvingerne. 1773 afkøbtes disses arvinger deres arveret. 1806 indlemmet i det danske monarki. 1815 medlem af det tyske forbund. 1864 erobret af Preussen, 1867 preussisk provins. 1946 sammen med Slesvig delstat i Forbundsrepublikken Tyskland.

Horeunge - Et barn, hvor den ene af forældrene var gift, men netop ikke med den anden af barnets forældre, da avlingen fandt sted. - Også nedsættende bet. for et uægte barn.

Hovedgaardsejer - En gård, der i sin tid havde været byens / sognets største. Denne gård havde, indtil sammenlægningen af hovedgårdene til godser begyndte i 1400-1500 tallet, ofte de andre gårde i landsbyen under sig som fæstegårde. - Hovedgårdenes fæstegårde blev oftest langt ind under det af flere hovedgårde oprettede gods, mens hovedgårdene blev ladegårde (dvs. filialer af godsets hovedsæde) eller blev almindelige fæstegårde. Ejerne af disse kaldes ofte proprietærer - uanset gårdens senere størrelse.

Hoveri - det arbejde, som en fæster skulle udgøre for det gods, han var fæster under. F.eks. markarbejde, kørsel af tømmer for godset etc. Afskaffet mellem 1792 og 1842. Fra 1792 var godsbesidderen forpligtet ved lov til at lade hoveriet erstatte af en årlig pengesum, når den enkelte fæster ønskede det.

Hoverireglement - En af Kongen godkendt fortegnelse over samtlige fæstegårdes hoveri for hovedgården.

Husmand - Kunne være enten lejehusmand, fæstehusmand eller selvejerhusmand. Huset kunne i alle tre tilfælde være enten med eller uden jord (dvs. mark). Husets mark er mindre end halvgårdens og bolets.

Husmand med jord - Husmand til hvis hus, der hørte en mark.

Husmand uden jord - Husmand til hvis hus, der ingen mark hørte.

Appendiks 1: Genealogisk ordbog

Illigitimt barn – Et barn født udenfor ægteskab.

Ind- og Udbo – Udbo er alt det, der hører til gården samt dens driftsmidler, f.eks. river, gærder og udhuse, men ikke familiens indbo, dvs. møbler, linned og husgeråd.

Inderste – Person eller familie, der lejer et hus, der tilhører en bondegård, ikke et gods. Kan også være aftægtsfolk.

Indfæstning – Den sum, fæsteren betalte for at få lov til at tiltræde fæstet.

Indsidder – Logerende person eller familie, der lejede et værelse hos en husmand eller gårdmand, eller blot boede hos ham, fordi de arbejdede for ham.

Island – Først under Norge, fulgte med ved Kalmarunionen. Ikke afstået til Sverige 1814, men forblev under Danmark. Havde fælles konge til 1943, hvor Island rev sig løs, idet øen ikke forlængede traktaten. Fra 1943 selvstændig republik.

Konge-, kirke-, korn- og kvæg-tienderne – De skatter, der betaltes til h.h.v. kongen, det bidrag gården skulle yde til kirkens ejer til gengæld for adgang til en brugbar kirke, og det at præsten blev lønnet af kirkens ejer, skatten på korn, skatten på kvægopdræt. Kunne handles frit, så ejeren af tienderne fik provenuet og efterhånden afløstes ydelserne i varer (korn og dyr) med pengeydelse. I dette århundrede blev kirketiendet, som det sidste eksisterende af tienderne, erstattet med en éngangsydelse, som afdroges, og hvis indtægt blev til kirkefondene.

Kreditor – Den, der låner pengene ud.

Kvindelinien – Er i en stamrække alle personerne fra B og ned til A (men ikke nødvendigvis A selv) kvinder, tales om A's kvindelinie.

Landboreformerne – Reformene sidst i 1700-tallet. Disse var afgørende for overgang til selveje: Udskiftningen, stavnsbåndets ophævelse og hoveriets afskaffelse.

Landgilde – Den årlige forpagtningsafgift, som fæsteren erlagde som betaling for fæstet. Kunne bestå af penge, hoveri og naturalier.

Lauenburg – Landskab i det Syd-østlige Slesvig-Holsten. 1182 km². 1814 under Preussen. 1815 bortbyttet til Danmark mod Svensk Pommern. 1864 afstået af Danmark til Preussen. 1865 del af Slesvig-Holsten.

Legitimeret barn – Et uægte barn / horeunge, hvis forældre siden giftede sig med hinanden. Barnet regnes, efter forældrenes vielse, for ægte fra avlingstidspunktet i enhver familie- og arve-retslig henseende.

Lejehusmand – Husmand, der lejede hus på tidsfrist, i modsætning til huse, der bortfæstedes på livstid.

Len – Indtil 1660 var et len en administrativ enhed, hvis bestyrer, lensmanden, dels varetog opkrævningen af kongelige skatter m.v. dels bestyrede krongodset i lenet. - 1660-1849 kunne et storgods oprettes til grevskab eller baroni (afhængig af størrelsen: Grevskabet er størst). Derved kunne brugsretten til godset arves udelt ved mandlig arvefølge, til gengæld herfor skulle hele godset tilfalde kronen, dersom slægten uddøde. - Fra 1919 nedlagdes lenene, som derefter skulle frikøbte iht. lensafsløsningsloven. Eks. er grevskabet Ledreborg og baroniet Gyldenkrone.

Mandslinien – Er i en stamrække alle personerne fra B og ned til A (men ikke nødvendigvis A selv) mænd, tales om A's mandslinie.

Matrikel – En matrikel er i denne forbindelse en fortegnelse over al den relevante jord. Ved matriklerne 1662, 1664 og 1688 medtog man kun den egentlige landsbrugsjord, dvs. markerne, mens enge og overdrev og skove ikke medtoges. Ved matriklen 1844 medtoges al jord på landet. Købstæderne matrikuleredes 1868ff. Opstår ny jord, f.eks. nye holme i vandet eller inddæmmede arealer, må man også matrikulere denne nye jord.

Matrikelnummer – En grunds matrikelnummer er den betegnelse, som grunden har i den pågældende matrikel. Matrikelnumrene i de fire matrikler, 1662, 1664, 1688 og 1844, har ingen som helst indbyrdes forbindelse. Da der efter 1844, hvor de nuværende matrikelnumres historie begyndte, er sket utallige udstykninger, har det været

Appendiks 1: Genealogisk ordbog

nødvendigt at opfinde et godt system, så man både kan identificere hver parcel for sig og samtidigt se, hvilket matrikelnummer, den pågældende parcel oprindeligt tilhørte. Dette gøres ved, at nummeret fra 1844 f.eks. 8 tilføres et bogstav ved udstykning. Deles 8 i to, kommer de til at hedde 8a og 8b. Deltas 8a igen, så ville man en overgang kalde de derved opståede parceller for 8aa og 8ab, men dette system (som anvendtes nogle steder) er man gået bort fra, så nu bruges alle betegnelserne 8a - 8ø før man går til 8aa - 8aø.

Mensalgaard – Gård, der hørte til det respektive præstekald. Var at betragte som fæstegods til præstekaldet, der til gengæld fik hovedgårdsstatus med skiftejurisdiktion m.v.

Minoerede Kort – Sognekortene udarbejdede omkring 1825 ud fra Original 1 kortene til matriklen 1844.

Mægling – Den handling, hvor enten præsten eller amtskontoret søgte at få parterne til at genoptage et fredeligt samliv. - Tvungen gejstlig mægling indført 1811 og ophævet 1970.

Naturligt barn – Kongens børn med elskerinder, matraisser og hustruer til venstre hånd.

Nevøer og niecer – Probandens nevøer (dreng) og niecer (piger) kaldes børnene af probandens søskende. Hvis der er tale om probandens søskendes børnebørn, kan man kalde dem grand-nevøer og niecer.

Niece – se nevø.

Norge - Under Harald Haarfager blev Norge først regnet for kongedømme, dette o. 900. 1028-1035 under Alifa og hendes søn med Knud af Danmark, Svend. 1380 blev den danske kong Oluf konge af Norge (død 1387), da hans fader var kong Haakon VI af Norge, moderen Margrethe I, fuldmægtig Fru af Danmark, datter af Valdemar Atterdag. Ved Kalmarunionen (for Norge 1387) fastlagdes, at den danske kong også var kong af Norge. 1814 afstået til Sverige. 1905 blev Norge selvstændigt efter folkeafstemning. Broderen til Chr X. af Danmark, Carl blev kong Haakon VII af Norge efter endnu en folkeafstemning (kongedømme versus republik).

Næstsøskendebørn – Når A og B er næstsøskendebørn, er A oldebarn af mindst én af B's oldeforældre (kaldes af nogle for halvfætre, men det burde jo være søskendebørn, hvor netop én af bedsteforældrene er fælles).

Obligation – betyder forpligtelse. Pantebreve kaldtes i ældre tid oftest for panteobligationer.

Oldenburg - Tysk grevskab. Christian I var søn af grev Didrik d. Lykkelige af Oldenburg. Da han 1448 blev konge af Danmark, fik de danske konger dermed arveret til Oldenburg. 1667 uddøde huset Oldenburgs grevelinie, hvorfor besiddelserne da kom under Danmark. 1773 byttet mod Gottorpsk Holsten til Russerne. Til 1918 var Oldenburg under en sidegren af det Gottorpske fyrstehus. Fra 1918 del af Tyskland. Fra 1946 del af Niedersachsen.

Orkneyøerne - Oprindeligt mere eller mindre Norsk. Kom med ved Kalmarunionen. Stadig tættere forbindelse med Skotland. Christian I. overlod 1469 kong Jakob III af Skotland øerne som medgift for sin datter. Øerne efterhånden fuldstændig underlagt Skotland, idet pantet ikke blev indfriet.

Pant – Det, der stilles som sikkerhed for lånet.

Pantebrev – Gælds brev, som giver kreditor pant i noget debitor tilhørende, oftest fast ejendom, men pantebreve i biler ses også.

Parcellist – Betegnelse for en husmand (eller mindre gårdejer), der har købt en fra en større gård udskilt parcel (dvs. udstykket jordbrug).

Personalhistorie – Denne har til formål at fortælle personernes egen historie. Hvor man i slægtsforskningen søger at finde frem til personerne, søger man i personalhistorien at finde frem til den enkeltes historie og at klarlægge årsagerne til hans skæbne og baggrunden for hans karriere.

Priviligeret Jord – Priviligeret jord: var den jord, der hørte til selve hovedgården (dvs. fæstegårdens jord var ikke med). Hovedgården kunne så selv være en del af et len, stamhus eller lignende.

Appendiks 1: Genealogisk ordbog

Probanden - Latin; betyder egentlig "den om hvem noget skal bevises", nemlig i slægtsforskningen hvem han er i slægt med eller stammer fra.

Proprietær - Fra fransk: Ejer. Dvs. ejeren af en større gård. Efter overgangen i 1903 fra Hartkornsskat til skat efter ejendomsværdien, betragter man almindeligvis først selvejergårde for proprietærgårde, når de er på mellem 12 og 25 tdr. htk.

Real - Sagligt, dvs. f.eks. register på sager i stedet for på personer.

Realregistre - Et realregister er et register, hvor hver ejendom er opført efter sit matrikelnummer og har sit eget opslag. I registeret er alle tinglyste adkomster og servitutter samt alle hæftelser anført. Disse protokoller blev indført omkring 1845.

Registreret Partnerskab - En kontrakt, hvorved to personer opnår et formuefællesskab i alle henseender som det for ægtefæller. Kunne i begyndelsen ophæves på baggrund af 'bevist utroskab' - anses for de fleste for et ægteskab for homoseksuelle, hvad det dog ikke er ifølge loven.

Sameje - fælles eje af en ting, f.eks. et hus for papirløst samlevende.

Selvejer - Kaldtes ofte for gaardmand: Ejeren af en frikøbt gård af almindelig størrelse. Den almindelige størrelse afhænger af, hvilken størrelse gårdene fik ved udskiftningen. Nu oftest ca. 50 - 150 hektar.

Separation - At ægtefællerne har fortsat formuefællesskab, men lever adskilt, ophæves automatisk, hvis ægtefællerne overnatter under samme tag.

Shetlandsøerne - Pantsat af Christian I i 1469; se Orkneyøerne. Ikke indløst.

Skilsmisse - Den fulde skilsmisse er den, hvor enhver forbindelse imellem personer er ophævet, dvs. de hverken har formue- eller retsligt fællesskab (manden er ikke længere konens lavværge). Kaldtes i tidligere tid for separation. Skilsmisse ved dom kunne indtil langt op i dette århundrede fås, hvis utroskab fra DEN ENE SIDE kunne bevises.

Skovskyld - Den til hartkornsskatten svarende ydelsesevne-skat på skove.

Skøde - Det dokument, hvori den foregående ejer overdrager ejendommen til den næste.

Skøde og Pantebøger - Protokoller over tinglyste skøder og panteforskrivninger. I hver protokol findes som regel et samtidigt personnavneregister. Disse protokoller er oftest bevaret fra ca. 1790 og frem.

Skåne - Oprindeligt dansk landsdel; efter afståelsen 1658 del af Sverige.

Slegfred barn - Et barn af forældre, som kunne have indgået ægteskab med hinanden, men som ikke gjorde det. I ældre tid et barn af ægtefolk, som ikke var blevet viet i kirken.

Slesvig - Oprindeligt del af Danmark. Stykvis erhvervet af de holstenske grever, idet de danske konger pantsatte området. 1386 len af Danmark, tabt efter krigen 1864. Nordslesvig (Sønderjylland) genforenet med Danmark i 1920.

Slægt - Probandens slægt udgøres af alle de personer, som stammer fra probandens aner. Anvendes også om en gruppe af slægtninge, der bærer samme efternavn (j.fr. udtrykket slægtsnavn).

Slægtsbog - Slægtsbogen gør rede for dels samtlige forfædre til probanden og hans/hendes ægtefæller, dels for samtlige efterkommere til probanden.

Slægtshistorie - En skøn blanding af genealogien og personalhistorien, idet man søger at "få kød på personerne". Man søger at fortælle såvel det enkelte slægtsmedlems historie som hele slægtens historie.

Sogneprotokol - Den protokol hvori hartkornsberegningerne til matriklen af 1848 blev udført. Ligger på KMSA. Til hver sogneprotokol hører et eller flere ejerlavskort fra samme sogn, samt det minoeret kort over sognet.

Spanddage - hovdage, hvor fæsteren skulle møde med heste eller vogn.

Stamhus - Fideicommiss-gods med mindst 400 tdr. htk. Adgangen til oprettelse bortfaldt

Appendiks 1: Genealogisk ordbog

1848. 1919 ophævedes de bestående som følge af lensafløsningsloven.

Stamrække - Denne viser hvorledes A stammer fra B. - Optræder B netop to gange i anetavlen for A, og tavlen viser begge afstammingsforhold, kan man tale om en dobbelt stamrække.

Stamtavle - Dette udtryk bruges af lægfolk i flæng om alle mulige genealogiske arbejder, men den korrekte brug må være at lade begrebet dække den agnatisk begrænsede efterslægtstavle (j.fr. ovenfor).

Stormarn - 1474 erhvervet af Christian I og indlemmet i Holsten. Danske konger bar til 1972 titlen Hertug af Stormarn.

Stæd og fæst - Vel egentlig at give bonden et sted (en gård eller hus) og at fæste ham, dvs. ligesom med tyendet at fastansætte ham. Altså at hovedgårdsejeren overlader bonden en gård, som bonden skal blive på.

Svensk Pommern - Pommern deltes mellem Sverige og Polen/Brandenburg. Sveriges rester afstodes 1814 til Danmark, der 1815 byttede sin del til Preussen mod at få Lauenburg.

Sverige - Ved Kalmarunionen blev det bestemt, at den danske konge tillige var konge af Sverige. Sverige løsrev sig i 1500-tallet, og en svensk adelsmand, Gustav Vasa, blev konge. 1658 afstodes Skåne, Halland og Blekinge til Sverige.

Svogerskab - Når A fra probandens slægt gifter sig med B fra en anden slægt, kalder man B's slægt for probandens svogerskab.

Sædegård - En hovedgård, som før 1660 har været i adeligt eje, eller senere ved kgl. bev. er optaget i sædegårdsklassen. Privilegierne er efterhånden bortfaldet. Til en komplet sædegård krævedes minimum 200 Tønder Hartkorn jord.

Særeje - Det, som den ene ægtefælle ejer, så den anden og hans kreditorer ingen krav har på det.

Søskendebørn - Når A og B siges at være søskendebørn, er de fætter og kusine. - Dvs. A er barnebarn af mindst én af B's bedsteforældre.

Hvis A er B's søskendebarn, er A barn af en af B's søskende.

Tamperet - Den gejstlige ret, som fire gange om året trådte sammen for at behandle skilsmissegaver, på tamperetsdagene (af lat. 'quatuor tempora', kirkeårets fire dele).

Termin - Tidsfrist, f.eks. betalingsterminerne, hvor renter, afdrag eller andre ydelser forfalder.

Tingbøger - Tingbøgerne er de bøger, hvori alt, der forgik på tinge, blev noteret. Dvs. tingstedets mødeprotokol, dog med udførlige beskrivelser af det passerede.

Trankebar - Dansk Koloni 1616-1845. Byen var da hovedstad for de dansk-ostindiske kolonier. Byen med omliggende distrikt blev 1845 solgt til det engelsk-ostindiske kompagni.

Trolovelse - Ceremoni hvorved personerne overfor kirken bliver ægtefæller, dvs. børnene avlet af et trolovet par indtil 1572 var at anse for ægtefødte.

Udbo - se indbo.

Udlagte barnefædre - De fædre, der blev angivet af barnets moder. Der kunne enten være den rigtige fader eller et opdigtet navn.

Upriviligeret Jord - var den jord, der hørte til en fæstegård eller til en almindelig selvejergård. Ejendoms historie omfatter både store og små ejendomme og huse, og det hvad enten de måtte befinde sig i København, købstæderne eller på landet. Kilderne og metoderne er dog til dels forskellige.

Uægte barn - Et barn, hvis forældre aldrig er blevet gift med hinanden.

Vestindiske Øer, de - Dansk Vestindien, bestående af Sct. Jan, Sct. Croix og Sct. Thomas, var koloni indtil 1917, hvor det blev solgt til USA.

Vielse - Den ceremoni hvorved personerne i juridisk-økonomisk henseende blev ægtefolk. Børnene fik indtil dette århundrede først arveret efter begge forældrene, når forældrene blev viet.